

VIENYBĖ

Paveiksluotas Amerikos lietuvių savaitraštis

75 M. 37 M.

BROOKLYN, N. Y.

1959 M. RUGSEJO (SEPTEMBER) 25 D.

Tel. APPlegate 7-7257

KAINA 15 C

Dabar

JUOZAS TYSLIAVA

Mes tik dabar gavome iš rodėl, savaime suprantama, tik dabar galime paskelbti prof. A. J. Greimo laišką V. Rastenio "reikalu," bet Dirva jau seniai pranešė, kad Vienybė jo nedėsianti...

Matote, Dirvos redaktoriai yra mūsų "vienminčiai," todėl jie iš anksto žinojo, ka mes darysime — i laikrastį ar i gurbę dėsiame — ta laiška iš Turkiados, kurio mes patys dar nebuvome gavę ir net nežinojome, ar gausime...

Bet, man rodos, be reikalo Dirva, dėl to šokusi iš migio su pirmuoju gaidžiu, šaukiasi vilka iš girtos. Vienybės archyve miega tiek daug ir tokiai laiškai, kad mums net liežuvis niežti juos pažadinti...

Tiek to, Šviesčias bei informuotis, kaip sakoma, niekad nebus per vėlu.

Kai dėl prof. Greimo laiško, aš čia pakartosiu vieną poetu Jono Aistčio (iš paskutinio Aidių numerio) sakini:

"Istorijoje reikėtų kalbėti ne tiktais apie Vaidonus, Marģerius, bet ir visus išgamas ir pasidavėlius."

Chrusčiovas, kaip ir visi diktatoriai, nepakenčia teisibės. Paklaustas, kodėl Sovjetų Sąjungoje neleidžiamia klausyti Amerikos radijo pranešimų, jis žoko kaip nua ugnies.

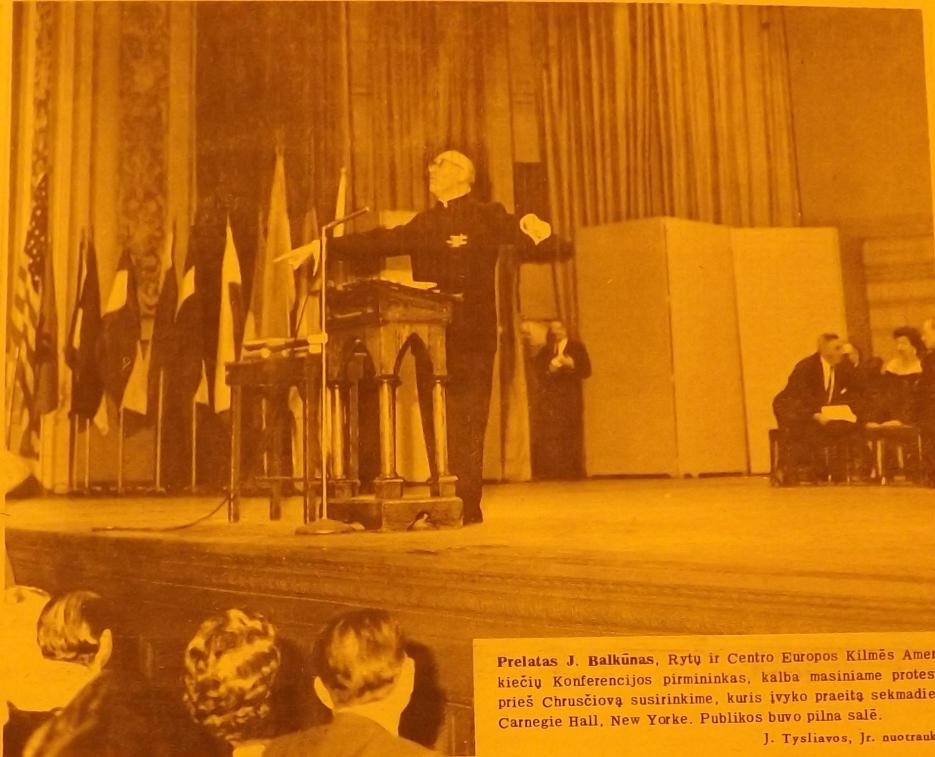
Bet ar dėl to jam reikėjo strakėti, kaip spraginamam žiniui? Bent jau ties radio pranešimu, kuriuos Amerikos Balsas siunčia į Lietuvą, tikrai neverčių trukdyti.

Būtink, dabar yra taip, kad lietuviškai kalbančiam Amerikos Balsui neleidžiamia net Lietuvos nepriklausomybės paminklai, nekalbant jas apie čia gyvenančią lietuvių pastanegas ja atstatyti...

Ireigiu Nikita, kuris yra gudrus, nors ir grubus, burliukas, būty anor Vydžino, "mažumytė pagalvojęs," jisai būty galėja iš ūg Amerikos pataikavimo Sovjetų Sąjungai politiką tik padėkoti.

Amerikos Balsas jau seniai yra Amerikos pataikavimo Sovjetų Sąjungai politikos balsas.

Iš Chrusčiovo vizitas yra to politikos rezultatas.

Prelatas J. Balkūnas, Ryti ir Centro Europos Kilmės Amerikiečių Konferencijos pirminkinas, kalba masiniame protesto prieš Chrusčiovą susirinkime, kuris įvyko praeitą sekmadienį Carnegie Hall, New Yorke. Publikos buvo pilna salė.

J. Tysliavas, Jr. nuotrauka

Nikita sutiko išleisti į Ameriką Leonų vaikus

Nikita Chrusčiovas, savo vizito metu, atrodo, bus suvaidinės sprendžiamā vaidmeni ir vienoje lietuvių šeimos dramoje. Tai įvyko praeitą trečadienį, kai jis, apsuptas laikrastininkų minios, lankė Iowa milijonierių Roswell Garst kukurūzų ūki. Čia iš Chicago atvyko Paulius ir Eleonai Leonai, kuriuos Chrusčiovui pristatė Adlai Stevensonas. Leonas, kreipdamasis į Chrusčiovą nusiškai, praše išleisti jų vaikus dukterį Reginą, 20 metų, ir sūnų Tomą, 17 dabar gyvenančius Vilniuje. Maloniams Leonų nustebimui, premjerjas Chrusčiovas pasišankė užsiminė reikalų ministeri, Grromyko ir įsakė survarkyti ši reikalą...

Leonai nuo savo vaikų buvo atskirti karos metu, kai bolseviškai grido į Lietuvą. Negalėdami sugrįžti į Vilnių, kur vaikai buvo paliku artimumu globoje, Leonai atsidūrė Vokietijoje, vėliau Anglijoje, dar vėliau Kanadoje ir pagaliau 1953 m. atvyko į Chicaga. Čia Leonas atidarė realto biznū, pasistatė moderniška nama (2735 W. 71 St.) ir, galima sakytu, jis su Žmona gržiai išsikėrė. Bet tas rūpetis dėl Lietuvoje pastiliukų vaikų jiems vis nedavė ramybės. Tuo reikalui Chrusčiov

Petras Leonas

vui buvo parašyta net seši laiškai, bet vis be atsakymo. Tik praeitą vasarą Leonai gavo iš Maskvos laišką, kuriame jiems buvo patarta gržti į Lietuvą... Todėl asmeniškas kreipimasis į "didžių sovietų bosą" buvo pašutinė ju viltis.

Leonai yra simpatiška, giliai kultūringa inteligentų pora, Leonas, kuris išėjo dvasiens seminarą, bet nenorėjo būti kunigu, studijavęs Lietuvos ir užsienio universitetose humanitarinius mokslius ir savo laiku buvo gimnaziją mokytoju bei direktoriu. Beje, gyvendamas Londono, P. Leonas bendradarbiavo Vienybėje ir šiuo metu yra jos skaitytojas.

• Indijoje, netoli Bombay, vieno potvynio metu modina su dvemis sunumis išbuvo dvi dienės medyje kartu su 12 pedu kobra.

• Tibete, iš Indijos pranešama, vėl vyksta susklimus pries komunistus. Sukilėlių eiga 50,000.

PABALTJO ATSTOVAI TARĘSI NEW YORKE

Lietuvos, Estijos ir Latvijos diplomatiniai atstovai Jungtinių Valstybėse: J. Kajeckas, einas Lietuvos atstovo pareigas, dr. Arnolds Spekke — Latvijos ministeris, J. Kaiv — Estijos Generalinis konsul, einas atstovo pareigas ir dr. A. Dünbergs — Latvijos Pasaulinės baltų patarėjas bei E. Jaakson — Estijos vicekoncetas, turėję pareigas tarinė Estijos Generalinio Konstantino patalpose, New Yorke, rugpjūto 11 d.

Pasitarimo dalyviai aptarė dabartinę politinę padėtį ir, ryšy su ja, panaudotinę žygį suderinimo reikala.

PEV SEIMO DELEGACIJŲ LAIŠKAS EISENHOWERIU

Pavergtų Europos Valstybių Seimo tautinių delegacijų pirmiūninkai ryšium su Chrusčiovu vizitu parašė JAV prezidentui laišką.

Laiško išvadose delegacijų pirmiūninkai reiškia viltį, kad JAV prezidentas Chrusčiovu vizito proga jam tvirtai pastatys Centro ir Ryti Europos kraštu laisvės atstatymo klausimą. Lietuvos delegacijos vardu laišku pasiraše delegacijos pirmiūninkas V. Sidzikauskas.

1959 m. rugpjūčio 25 d.

JUNGtinės TAUTOS KASA SAU DUOBĖ

Rugsėjo 15 Jungtinės Tautos pradėjo savo pilnaitis XIV sesiją. Šios sesijos pradžia sovietų paverstosios valstybėms aktualiai: (a) nuo 1956 iki 1971 pilnaites sesiju darborankėje figuraves Vengrijos klausimai XIV sesijos darborankėje nebefiguruojas; (b) užstat, vietoj svarbius Vengrijos byla, II pilnaites iškilmingai klausimai Vengrijos ir kiti sovietų paverstyti valstybių vyriausyje budelio Chrystiavo.

Kadangi Paverstyti Europa Valstybių Seimas savo pilnaites sesiją pradėta tik rugpjūčio 23, kad ryšium su Chrystiavo vizitu JAV urėty benti kiek realesni duomenys artimiausias ateities tarptautinės politikos krypties vertinti, tačiau JT pilnaites XIV sesijos pradžia buvo atžymėta tik PEV Seimo narių - valstybių vėliavų pakelėmu prie Seimo patalpos priešais JT rūmus.

Grojant tautinius himnus, viena po kitos kilo įki pusē stiebo Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Vengrijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir Rurunijos juodų rydu pridengtos vėliavos. Centro ir Ryto Europos kraštų kilmės amerikiečių prezidentas prel. Jonas Balkūnas sukalbė išpudinga maldą, o PEV Seimo pirmininkas S. Korbonis tarė žodį, primindamas, kad prasidėjusio JT XIV sesijo sovietų paverstosios valstybės atstovaujančios ne save tauri pastikėjimų turinčių atstovų, o tik Sov. Sąjungos jėga primestų manjonečių garsiakalbių, ir pažeždama, kad, užleidamose savo tribūna Chrystiavo, kur JT pilnaitis jau dylikojo savo rezoliucių Vengrijos klausimui yra pasmerkusi, JT elgiasi, kaip tai Šekspyro herojus, pagal kurių jie kam negalima atleisti, reikia apkabinti,

jieskant. Nemegsta ir jo žmonos... As tuod žmogeliui arvežiau is Šiauliu Elzase, kaip draugus ir vienos "srovės", bet nuo to laiko jie valžiuoja užpašaly, kaip mėšlo vežimas, smardina orą... Baisiai gaila.

Bendrai, ai Rastenio elgesi sunkiai besupranta. Kai savo laiku siūliau, kad AL Misijo reikia "Unijos" vardu paremti, jis ir kiti atmetė. Siūliau daryti atitinkamus spaudimus. Vlka, - nekas neišjo. Kur tik jis veda "Unijos" reikalus, visur slubuoja, nes - rodo daugiau egoizmo, negu nuosirdumo. Bendradarbiavo ir turėjo bendradarbiu. Dívovo, bet kai is Karpiaus naudos negavo, mete ir ėmė jam priekaišius daryti. Vienybė anksčiau ignoravo, bet kai pajuto, kad man pakietai eina... tada, pasisiūlė...

Rasyt jis moka, bet mojančiu rašyti bus galima visur surasti. As tik bijau, kad kai Unijai pakenkėjo išsimaišymas, taip gali ilgainiui pakenkėti Vienybę...

VIENYBĖ

LITHUANIAN WEEKLY

Established in 1886

Juozas Tyslava, Editor &
Publisher, 192 Highland
Blvd., Brooklyn 7, N. Y.
Tel. APPlegate 7-7257.
Vyras, Meskauskas,
Associate Editor, 2625
S. Harvey, Berwyn, Ill.
Tel. Pioneer 9-2588.

Entered as Second Class
Matter October 23, 1907 at
the Post Office of Brooklyn
N. Y. Subscription Rates:
USA, Canada and other
countries \$7.00 for one
year. Advertising rates on
application.

Dar dėl Rastenio

Šią vasarą mūsy spaudoje kilęs trūkstamai dėl buvusio Lietuvos Tautininkų Sąjungos generalinio sekretoriaus V. Rastenio "parodymu" sovietų policijai, atrodė, dar nėra visai numirę. Tai rodo, iš vienės Vienybės numerijos dedamų prof. Greimo laiškai iš Turkijos.

Vienybės redakcija yra gausi ir daugiam laiškų, kurinėse betgi stebimasi, kaip toks V. Rastenis, save gelbėdamas, galėjęs taip skandinti buvusius savo draugus, tautininkų režimą ir net pat Lietuvos nepriklausomybės idealą. Nors paskiau V. Rastenio spaudoje (Darbininko) prisipažino, kad jis savo noru, sovietų policijos neverčiamas, tai padares, vistiek kai kas mėgino smerkti ne tą "parodymu" autorių, bet tuo laikraščiu, kurie mos jo parodymus paskelbė... Kiti gi, teisindami Vienybę ir Naujienas, aiškina, kad iš visų tų, savo laiku sovietų iškalinčių Lietuvos veikėjų, tik vienas V. Rastenis galėjęs taip pasielgį. Kodėl? Todėl, kad, girdi, toks jo būdas... Girdi, dėl to išsmekės net prezidentas A. Smetona, dėlto jis net turėjė trauktis iš Lietuvos Tautininkų Sąjungos vadovybės...

Tarp V. Rastenio gynėjų dabar yra žinomas publicistas Bronys Raila. Bet, kaip veiliu matysime, jo paties žodžiai tarianti, tik dabar lytys toks "nuostabiai greitas persilaužimas". Anksčiau ir Raila skundė dėl to "keisto" Rastenio būdo. Todėl mes manome, kad, dedant Greimo laiškus, reikėtų paskelbti ir vienos Railos laiškas, kuriai nejis apie Rastenį kitaip, negu dabar, rašė. Tuo labiau, kad tas laiškas, rašytas prieš 13 metus, savo turiniu tebera aktualus ir, be to, jis liečia tokius klausimus, kurie yra visuomeninio pobūdžio, būtent, trempę atsidūrusių Lietuvos tautininkų persorientavimąs. Demokratų Unijos organizavimąs ir t. t. Pavyzdžiu, tada Raila skundėsi, kad "su Demokratų Unija dalykai vis labuoja ir, kaip tiki daugeliu spėjim, dėl Rastenio". Todėl, vos pra-dejės apie Rastenį, Raila tuoju pažymėjo: "Taigi, miriu kiek paaiškinti apie jo keistą būdą, o tā reikia pradėti nuo Adomo

Laiškai iš Turkijos

Greimas teisina Rastenį

Gerbiamas Pone Redaktoriu:

Gavęs Jūsų laikraščio rugpjūčio 28 dienos numerį, sužinojau, kad mano Jums siystas, Vincas Rastenė Učeliantis, arvės laiškas Vienybėje nebuvo patalpintas dėl tos paprastos priežasties, kad jisai Jūsų visai nepasiekė. Jaučiu pareigą Jus atispėsti, kad dėl šio nemalonaus faktu, kuri Jūs labai teisingai pavadinote "nesusipratimu." Gyvenant visgi toloki nuo Amerikos, mano bendradarbiavimas tenykiųje lietuvių spaudoje neišvengiamai kentėja nuo tokius apgalėtinų nesusipratimų. Negalėčiau pati pasakyti, kiek prie to prisidėjo "turkiški karštiai," tačiau bent iš lietuvių spaudos tono Rastenio "byloje" sprendžiant, karštiai Amerikoje nuo kiek nemažesni negu Turkijoje.

Palieku Jums, savaime suprantama, spręsti, ar šis laiškas bus atviras ar slaptas. Jau gerokas laikas stengiuosi terasyti

tik atvirus laiškus, todėl ir dėl jo patalpintimo Vienybėje nieko prieš neturiu. Pridedu Jums, tomis pačiomis sąlygomis, ir savo pirmutinių "atvirų" laiškų.

Prašau priimti, Pone Redaktoriu, mano pakartotinio apgailestavimo ir pagarbos pateikimą.

A. J. GREIMAS

Ankara

Gerbiamas Pone Redaktoriu:

Lietuviųoji spauda geraménės užtrunka pakelyje i Turkiją, gal dėlto ir mano reakcija bus kiek pavėluota. Vis dėlto prašau Jus surasti vieitos Jūsų laikraščio skiltynė ūlmano laiškų.

Mane labai sudomino Jūsų perspausdinamieji Vinco Rastenio pareiskimai, padaryti kaičiame NKVD tardymo metu. Tai tek istoriniai, tiek ypač psychologiniai dėmesio vertas dokumentas. - Tačiau drėstu pasakyti, kad visiškai nesu-

tinku su Jūsų šio dokumento vertinimu. V. Meskauskas mano, kad šis V. Rastenio raportas "yra pastanga, skandinant kitus ir nieldinant save pati, kiek pagerinti savo padėti." As, atvirksčiai, buvau nustebintas labai santūriu raporto autorius stiliumi ir objektyviumi politinės padėties aprašymu. O turint galvoje dar ir specifinės sąlygas, kuriose šie pareiskimai buvo padaryti, ir bendras tuo metu Lietuvos dominuojančias nuotaikas, galima būti neperdedant pasakyti, kad jie Vincu Rasteniu jokios negarbė nedaro. Nematau, iš kitos pusės,

kodėl Vienybė turėtu jausti parėiga užimti tokias griežtas abstraktaus heroizmo pozicijas. Su Vincu Rasteniu manės nerira jokių politinių užsiansagažavimai, todėl ir ši mano nuomonė tėra pagrįsta vien tik neasmeniška žmogiška simpatija.

Su tikra pagarba
A. J. GREIMAS

Istanbulas

Bronio Railos laiškas

Apie Lietuvos Demokratų Uniją ir apie... Rastenį

(RAŠYTAS IS PRANCŪZIJOS 1946 M. VASARIO 23 D.,
BET TEBERA AKTUALUS IR ŠIANDIEN)

Stai kaip savoštikai gime Demokratų Unija. Pereity menų rugpjūčio mėn. pradžioj i Paryžiu iš provincijos atvyko Dirmekis ir jodu su Rasteniu sutarė, kad reikia čia "sustiprinti ir konsoliduoti" tautininkų veikimą. Mes čia, tos nuotaikos žmonės, puseištini gerai veikėme ir be to, bet jie, matai, nusprenė "sustiprind". Tam tikruju jodu susukė 9 asmenys, čia žymiausiu tautininkų ar tos krypties žmonių, specialy susirinkimą. Susirinkime paaiškėjė, kad mes čia sušaukti išsklausyti Rastenio ir Dirmelkio rašto ilgo referato ir taip pat iš anksto paruoštu rezoliuciją. Ju skaitymo klausome daugiau nei valanda laiko. Gatavi projektais ir rezoliucijais kaip Tautiškoj srovė turi būti atgimdyta, pergimdyta, konsoliduota ir susiprinta... Taigi, "kontinuitetas" į užsiem ir t. t. Pradžioje diskusijos. Aš imu žodži pirmas ir iškalbu apie valandą. Kritika buvo žiauroka

ir labai atvira. Esmej - pasiliūliai eiti prie naujios, plačių pagrindų, demokratinės partijos. Vėliau kalbėjo kiti. Bet iš visų - tik Algirdas Greimas ir St. Mackevičius (tautiškos formacijos, bet ne "smetonininkai", aktyvių laisvės kovotojų) mane ašišdai palaiko. Kitu kažkaip neprirapia. Staiga Dirmekis pareiskia, kad galima būti išmėgindu ir mano pasiliūlyt liniją... Po to Rastenis, referatu ir rezoliucijos autorius (!), visu nustebimui pareiskia, jog jis pilnai pritaria mano linijai. Nuostabiai greitas persilaužimas... Jis pareiskia, jog galia "tezes" ir rezoliucijas atitinkamai naujoviskai perredaguoti ir to darbo pasiūlyti ligi sekantių pasikalbėjimo.

Sekanti kartą jis tikrai paruošta tokias revoliūcinės rezoliucijas, oficialai ir formaliai palaidoja Taut. S-ga (nors dar taip neseniai norėjo jos "konsoliduavimo") ir t. t.

Dalykas labai pribrendės ir visur turėjo būti pasiekimo. Be to mėnesio kito ēmė kilti, pasiklido gandas, jog Dem. Unija taip tikt tautininkų smetoniukų meskė, nenuožirdus dalykas. Kas sugadino? Tiki Rastenio nenuožirdi taktika ir

pavardė. Visoms partijoms Rast. Žinomas, kaip 1933 m. rezoliucijų autorius, pagal kuria Taut. S-ga buvo, taip sakant, savo struktūroje susifastinti. Rastenio pareiga būtų dabar susilaikyti, kad neklūdytų naujam susiklijavimui, bet jis sošosi ir griebėsi kaip už britvos, kad tik, saugok Dieve, nepasiūlyk išpakali ir iš veikėjų pirmo rango neiskristu. Dėl to betgi pasunkėjo derybos su liaudininkais ir laisv. kovotojais. Aš manau, kad gal dar pasiseks vėliau, bet be Rastenio "meškos patarnavimų". Mat, jo vien pavarde. Čia baisiai nemegsta visos kitos partijos; jo asmuo labai nepopularus net Paryžiu (per BALF komiteto rinkimus iš 70 dalyvių jis tegavo tik 4 balus, o kandidavante kaip "tautiškos grupės" atstovas, kuri mažiausiai turėtu aplie 20 patikimiausiu balsu, bet net tautininkai, pasirodė, už jis nebalusuoją, o balsavo ir išrankio kita dieną, ramy tautininkų inž. Elsbergas). Nemegsta jo gine ne kaičiai, bet visi žino esant "smetonininką", bet kaip labai nenuožirdy, intriganta, oportunistą, būldražių, taikant kur žiauri, iš aldis visuomenė saldžiai snekant, bet vėliau tik provokuojant, ir asmeniškos naudos

jiessant. Nemegsta ir jo žmonos... As tuod žmogeliui arvežiau is Šiauliu Elzase, kaip draugus ir vienos "srovės", bet nuo to laiko jie valžiuoja užpašaly, kaip mėšlo vežimas, smardina orą... Baisiai gaila.

Bendrai, ai Rastenio elgesi sunkiai besupranta. Kai savo laiku siūliau, kad AL Misijo reikia "Unijos" vardu paremti, jis ir kiti atmetė. Siūliau daryti atitinkamus spaudimus. Vlka, - nekas neišjo. Kur tik jis veda "Unijos" reikalus, visur slubuoja, nes - rodo daugiau egoizmo, negu nuosirdumo. Bendradarbiavo ir turėjo bendradarbiu. Dívovo, bet kai is Karpiaus naudos negavo, mete ir ēmė jam priekaišius daryti. Vienybė anksčiau ignoravo, bet kai pajuto, kad man pakietai eina... tada, pasisiūlė...

Rasyt jis moka, bet mojančiu rašyti bus galima visur surasti. As tik bijau, kad kai Unijai pakenkėjo išsimaišymas, taip gali ilgainiui pakenkėti Vienybę...